ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑ

Ամսագիր գրականության, գիտության, քաղաքականության և տնտեսության

Հրատարակվում է Թիֆլիսում

1896 թ. Հունվար 7

Խմբագրատուն՝ Ներսիսյան փողոց, Ալեքսանդրյան հրապարակ, № 1

Ընդունվում են բոլոր տեսակ հայտարարություններ, որոնք տպվում են ամսագրի վերջում՝ 1 տողը 10 կոպեկ։

Գները՝ տարեկան 8 ռուբլի, կես տարվան 4 ռուբլի։

Առանձին համարը 1 ռուբլի։

Բաժանորդագրությունները և հայտարարությունները ընդունվում են Թիֆլիսում՝ Ներսիսյան փողոց, Ալեքսանդրյան հրապարակ, № 1։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Ներսես Շնորհալի և նրա ժամանակը (շար.) — Ա. Տեր-Մովսիսյան

Ազգային հարցեր — Ռուսաստանի հայերը

Ներքին լուրեր — Ամերիկայի հայերը — Ֆրանսիայի հայերը — Պարսկաստանի հայերը — Թուրքահայաստանի հայերը — Ռուսաստանի հայերը — Ռուսական մամուլի ակնարկ — Ռուսական մամուլի ակնարկ — Ռուսական մամուլի ակնարկ

ասում է մարմինը։ «Դուք, որ ինձ շնորհք տալ կարող եք, ասում է նա, ինձ ոչինչ չեք տալիս, որովհետև ինձանից ոչինչ չեք կարող խլել։ Ես ունեմ ամեն ինչ, որ կարող եք տալ, ես ունեմ ամեն ինչ, որ կարող եք խլել։ Ես ունեմ ամեն ինչ, որ կարող եք տալ կամ խլել,

4,766 անգամ. նոյն ժամանակ...

111 անգամ, եւ ի վեր...

որոնց 57-ը վիշտով եւ 54-ը հր...

Ի միս վերածուած...

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ԹՈՓՉԵԱՆԻ

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

(«Նոր-Դար»-ի թղթակցին)

ՄՈՍՏ, 27 հոկտեմբեր (Ն. ա.).—Երբ Մոսկուայի ազգաբնակութիւնը, ներառեալ ազնուականութիւնը, փութաւ իւր ողջոյնը յայտնել Ալեքսանդր Գ-ի թագաւորելուն առթիւ, մեզ համար անհասկանալի էր, թէ ինչպէս կարելի է ներկայ ժամանակներում, երբ ամբողջ Եւրոպան ոտքի է կանգնած, երբ ամէն կողմ զինուորական պատրաստութիւններ են տեսնւում, երբ ամէն ազգ ամէն ինչ զոհաբերում է իւր անկախութեան համար

իրենց վրէժը հանեցին՝ մէքանի քրիստոնեական գիւղեր այրելով։

—«Mancherter Courier»-ը հաղորդում է, որ իտալական մինիստրներից մէկը չուտով Լոնդոն կըգնայ լորդ Սոլսբըրրի հետ խորհրդակցելու համար։ Ասա ևրևոյթին, խօսքը հերցոգ Սերմոնետայի մասին է։

—«Հատասի գործակալութիւնը» հեռագրում է. «Ձօա վերադառնալուց յետոյ մինելիքն անմիջապէս մի մանիֆէստ հրատարակեց, որով յայտարարեց, թէ պատրաստ է վերադարձնել իտալոյի պերինեերին, փոխարէնը գրաւոր կերպով ճանաչելու իւր անկախութիւնը, իւր կողմից խոստանալով որ չի անցնիլ Մարէյ-Բելի գիծը և գերվիշներին ոչ մի աջակցութիւն չի ցոյց տալ իտալացիների և եգիպտացիների դէմ։ Նեգուսը ցանկանում է ամբողջապէս նուիրուել իւր տէրութեան խաղաղ զարգացման գործին»։

—Գահիրէի խառն դատարանի վճռի առթիւ «Times»-ը, ի միջի այլոց, ասում է. «Մեզ հարկադրում են սուդանեան արշաւանքը մղել մեր սեփական փողով։ Չէ որ այդպիսով մենք անվիճելի իրաւունք ենք ձեռք բերում այն հողերի վրայ, որը մենք կընուաճենք եգիպտոսի համար»։

—«Berliner Tageblatt» լրագրին Հռոմից հեռագրում են. «Յունիսի 11-ին (ն. ս.), երևոյեան ժամասացութեան ժամանակ ս. Պետրոսի եկեղեցին ներս թափուեցան անգլիական չոգենաւի հարբած նաւաստիները և սկսեցին անկարգութիւններ անել։ Աղօթողների միջև իրարանցում ընկաւ։ Մեծները սկսեցին դուրս թափուել, որով շատ կանայք ու երեխաները վնասուեցան։ Ժամասացութիւնը կատարող կարդինալ Ռամպոլլան հարկադրուեցաւ ծիսակատարութիւնը դադարեցնել և հեռացաւ»։

—Վիլհելմ կայսրը Բերլինի արքայական պալատում յունիսի 11-ին (ն. տ.) ընդունեց ֆրանսիական նոր դեսպան մարքիզ դը-Նօայլին հանդիսաւոր ունկընդրութեան։ Դեսպանը կայսրին յանձնեց հաւատարմական թղթերը։

—Հատարակագետական մասնաժողովը Սէն-Լուիում, ընդդէմ 2 ձայնի, յայտարարեց Մակ-Կինլէի թեկնածութիւնը նախագահական պաշտօնի համար։

—Պոստդամից հեռագրում են, որ յունիսի 4-ին ի պատիւ Լի-Հունգ-Չանգի նախաճաշ է տրուել նոր պալատում։ Ներկայ են եղել կայսերական զոյգը, պրինց Փրիդրիխ-Լէօպոլդը, բելգիական պրինց Ալբերտը, ուրիշ օգոստափառ անձեր, կայսերական կանցլերն և շինոյ դեսպանութեան անդամները։

—Այս օրերս Նեապոլ է հասել անգլիական նաւախումբը։

—Անգլիական հիւպատոսը Կրետէից հեռագրում է, թէ իրերի դրութիւնն այնտեղ այնպիսի բարեյաջող ելք է ստանում, որ կարելի է յուսալ՝ ճգնամը խաղաղ վերջանայ։

—Ինչպէս հաղորդում են Մասսովայից, վինեթալ Բարատիերին արդարացրած է այն բանի հիման վրայ, որ նրա յանցագործութիւնը չի ապացուցուել։ Բարատիերին իսկոյն ազատ են թողել։

—Լոնդոնից հեռագրում են, որ Բուենարիսի ոսաիկանական դատարանը որոշել է Ջեմսոնին, Վիլօուբիին, Գրէհսին, Ուայտոնին երդուեալներին դատարանին յանձնել, և ժամանակաւորապէս ազատ թողնել այն պայմանով, որ դրանցից ամեն մէկը 3000 ֆ. գրաւական ներկայացնի։ Միւս մեղադրեալները արդարացած են։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Բ ի ս մ ա ր կ ի ը ն կ ե ր ը ։ Իշխան Բիսմարկը կորցրեց իւր հաւատարիմ ընկերներից մէկին - իւր «Տիրաս չունը»։ Ամենքին յայտնի է այն լուսանկարը, որ այնքան յաճախ լոյս էր տեսնում պատկերազարդ թերթերում, որոնց մէջ երբեմն կանցլերը իւր Փրիդրիխսրուէի պարկում, կակուղ գլխարկը գլխին ձեռնափայտի վրայ յենուած և երկու շները՝ հետքին վրտնում էն։ Դրանցից մէկը Տիրաս էր։ Նա իւր տիրոջ ուրախութեան և տխրութեան ընկերն էր, ինչպէս նրա փառքի ամենափայլուն, նոյնպէս և անկման ժամերին։ Տիրասը միշտ ներկայ էր նրա քաղաքական ծրագրների մշակութեան միջոցին և միշտ իշխան Բիսմարկի հոգացողութեան առարկան է եղած. նրան կոչում էին «Կայսերական չուն». մի լրագրող դատապարտուել էր նրա համար, որ համարձակուել էր ծաղրել չուն։ Մէկ անգամ չուը կորաւ, Բերլինի բոլոր բնակիչները դուրս վազեցին նրան որոնելու և երբ գտան այդ թափառաշրջիկին, յաղթանակով վերադարձրին տիրոջը, զարդարելով նրա պարանոցը պատուաւոր վզնոցով, որ հատարակաւն հանգանակութեամբ էր ձեռք բերուած։ Իշխան Բիսմարկը շատ սիրում էր իւր Տիրասին, նա ինքը անձամբ խնամում էր նրան հիւանդութեան ժամանակ և հեռագրով հաղորդեց կայսրին չան մահը։

—

Մայիսի 26-ին կատարուել է Փլորենցիայում Թիֆլիսին յայտնի արագիլ էրնէստօ Ռոսսիի յուղարկաւորութիւնն ու թաղումը։ Նշանաւոր Ռոսսիի թաղումը կատարուել է Փլորենցիայում դեռ չտեսնուած շքեղութեամբ։ Ամբողջ քաղաքը ոտքի վրայ է եղել, Իտալիայի ամեն կողմից պատգամաւորութիւններ, զանազան հաստատութիւններից, ընկերութիւններից, կառավարութիւնից եղել են ներկայացուցիչներ, ինչպէս Իտալիայի գրեթէ բոլոր թերթերի կողմից։ Անմոռանալի Ռոսսիի դագաղի դիակառքը ծածկուած է եղել ծաղիկներով և պսակներով. որին հետևել 10 լանդօ-կառքերն նոյնպէս լիքն են են եղել պսակներով և այդ ամեն ցոյցը կատարուել է ինքնաբերաբար և ոչ ինչպէս երբեմն պատահում է սարքովի և Ռոսսիի դագաղի վրայ գամբանական է խօսել միակ կենդանի մնացող երևելի արագիլ Սայլվինին։

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԻՑ

—

ԹԻՖԼԻՍ. 8. ձ.-ին։ Ձեր հասցէով մի նամակ է ստացուած։ Նամակի համար գալիս, լաւ կըլինի որ խմբագրութեանս պատկանեալ գրքերը չմոռանաք բերել. երեք տարին անցաւ։ Գրքերը բերող մշակի վարձը մենք կըվճարենք։

Խմբագիր հրատարակիչ՝
ՍՊԱՆԴԱՐ ՍՊԱՆԴԱՐԵԱՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

Խնդրեմ բարեհաճեցէք, տէր խմբագիր, հետևեալ երկտող ձեր պատուական թերթի էջերի մէկի անկիւնում տեղել։

Մենք անդամք «Հայոց Հայրենասէր մանկանց ընկերութեան» մեր խորին չնորհակալութիւնը յայտնում ենք պ. Յարութիւն Գալստեանին, որ բարեհաճել է պատուական «Նոր-Դար»-ի տարեկան մի օրինակը նուիրել մեր ընկերութեան։

Ընդամէնը «Հայոց Հայրենասէր մանկանց ընկերութեան»։

Հայկեան Մարզասիրական ճեմարան
¹⁸/₃ մայիս 1896 թ.
Կալկաթա (Հնդկաստան)։

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

—

Մարզատար № 1 գնացքը Բագուից Թիֆլիս դուրս է գնում ցերեկուայ 2 ժ. 30 ր., Թիֆլիս հասնում է առաւօտեան 8 ժ. 21 ր.։ Թիֆլիսից Բաթում դուրս է գնում առաւօտեան 9 ժ. 30 ր., Բաթում հասնում է երեկոյեան 9 ժ. 45 ր.։

Մարզատար № 3 գնացքը Բագուից Թիֆլիս դուրս է գնում գիշերուայ 11 ժ. 5 ր., Թիֆլիս հասնում է երեկոյեան 5 ժ. 50 ր., Թիֆլիսից Բաթում դուրս է նում ըեկ գ ուչեան 6 ժ. 50 ր., Բաթում հասնում է առաւօտեան 8 ժ. 15 ր.։

Մարզատար № 2 գնացքը Բաթումից Թիֆլիս դուրս է գնում առաւօտեան 9 ժ. 40 ր., Թիֆլիս հասնում է երեկոեան 9 ժ. 55ր., Թիֆլիսից Բագու դուրս է գնում գիշերուայ 10 ժ.50 ր.,Բագու հասնում է ցերեկուայ 4 ժ. 40 ր.

Մարզատար № 4 գնացքը Բաթումից Թիֆլիս դուրս է գնում գիշերուայ 11 ժ. 0 ր., Թիֆլիս հասնում է ցերեկուայ 12 ժ. 25 ր.։ Թիֆլիսից Բագու դուրս է նում ցերեկուայ 1 ժ. 10 ր. Բագու հասնում է առաւօտեան7 ժ. 30 ր.։

Մարզատար № 7 գնացքը Թիֆլիսից Բորժոմ դուրս է գնում ցերեկուայ 3 ժ. Բորժոմ հասնում էերեկոյեան 8 ժ. 35ր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԲԺՇԿԱՊԵՏ ԲԵՐԲԵ. ԵԱՆԸ

Նախկին տարիների պէս այս ամառուայ ընթացքում ևս ընդունում է ԷՍՍԵՆՏՈՒԿՈՒՄ ներքին և մէղի հիւանդութիւն ունեցողներին։

(457) 8—7.

Նոր լոյս աեսաւ
և
Ծախւում է կեդրոն. գրավաճառանոցում
ՆՈՐ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆ
7
Ե. ՍԳԻՐԻ
ՀԱՅՐԵՆԱՋՈՒՐԿ
ՎԷՊԸ
վերմաներէնից թարգ.
Իսահակ Յարութիւնեանց
գինն է 50 կոպ. 5—5

ԳԱՆՍՈՅՈՆ Վ. Ե. ԴՐԻՆՑՈՎՑԻ
(Նախկի ԴՐԱՆՎԻՑ-ԿՈՎՎԱՉԻ)

Ընդունւում են երկաւսեռ երեխաներ, ուսումնարանների ստորին դասատները մտնելու ու վերաքննութիւնների առարկաններից ու լրացուցից պատրաստուելու համար։ Յանկացողներին և մուզիկայի դասեր են աւանդում,
ձաւճաւաձեան փողոց № 5.
(459) 10—7

Գ. Ֆ. ԼՈԿԿԷԻ
ՏԱԿԱՏԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆԸ
առաջարկո մ է ամենանոր ձևի
ԳԻՆԻ ԵՒՐՑՆՈՂ ԱՆՕԹՆԵՐ
Փակ պրուեհամբ եւացնող ամակառներ անօթներ և առհասարակ ամեն տեսակ ամաններ գինու և գարեջրի համար։
Նմանապէս սեպհական ձեռակերտ, զանազան նկարների
ՊԱՐԿԵՏՆԵՐ
չոր, ճղատած կաղնի փայտից։
Պրէյսկուրանտները ուղարկւում են ձրի։
Հացչէն նամակների և հեռագրների համար՝
Казань, Локке,
(М.) 24—16

УЧИТЕЛЬ

колл. ассес- И. З. Теръ-Степановъ готовитъ лицъ обоего пола въ гимназіи, землемѣрное уч, и др., на волноопред., учителя, бухгалтера и чинъ; обучаетъ иностранцевъ и дѣтей съ 5 лѣтъ русскому разговорн. языку. Принимаетъ пансіонеровъ. Малая Орбельяновская ул. д. № 38
[661] 4—4

ТРЕБУЮТСЯ АГЕНТЫ для продажи выигрышныхъ билетовъ съ разсрочкой платежа и страхованію
Прос. адре банкирской конторѣ
СПБ. И. А. ШИФЪ, Гороховая, 13.
(М) 15—15.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Հեկեղումներից վնասուողներին օգնող Թիֆլիսի քաղաքային դոկ ծաղիր Մատնաժողովի նախագահը, համաձայն յիշեալ Մատնաժողովի որոշման, որ տեղի է ունեցել 1896 թ. յունիսի 5-ին, այսու յայտնում է ի գիտութիւն ընդհանրութեան, որ այն անձերը, որոնք հեկեղների վնասներ են կրել, կարող են դիմել Մատնաժողովին անձամբ բացատրութիւն կամ զեկուցում տալու այդ մասին, չարաքշը մի անգամ, չարաքշ օրերը, երեկոյեան 8 ժամից, քաղաքային վարչութեան շինութեան մէջ Մատնաժողովի անունով տրուած գրաւոր խնդիրները կարելի է յանձնել քաղաքային խորհրդի քարտուղարին ամեն օր, մինչև ցերեկուայ 2 ժամը, քաղաքային վարչութեան շինութեան մէջ։ (Խմբ.) 3—1

ՃԱՇԻ ՀՈՏԱՒԷՏ ԿԵՕԼԵՐԵԱՆ ՄԱՏՆԱՆԵԻՔ

վոշիացրած, կատարելապէս պատրաստ ԲՈՊՆԵԲԱՐ պատրաստելու համար. հերազանցում է բոլոր մանանեխներին համի, հոտի և էժանութեան կողմից։
Ծախու կայ ԱՄԵՆ ՏԵՂ ԲՈԼՈՐ աւելի նշանաւոր վաճառականների մօտ։
(М.) 3—3

ԿԵՕԼԵՐԵԱՆ *կատարելագործուած*
ԿՕՃԼՔ ԿՐԱՄՆԵՐԸ, ՅՐԹՈՒՆՔԻ ԳՕՄԱԳԻ, *ԲՐԻԼԼԻԱՆՏԻՆԸ*
արտայայտում են իրենց զարմանալի յատկութիւններ գործածման բոլոր դէպքերում։
Ծախու կայ ԱՄԵՆ ՏԵՂ ԲՈԼՈՐ աւելի նշանաւոր վաճառականների մօտ։
(М.) 3—3.

(М). 50—17

Գործակալութիւնս յանձն կ'առնէ պատրաստել ապօրինի չէնքի և մեքենաներու ծրագիրներ նոր-ղըլանական և հին քարի դըրութեամբ։
Կըհայթայթենք ցամաքային մեքենաներ, ցորենի և հաճարի նորաձև ա-

ԱՊՕՐԻՆԻ ՇԻՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

դործիքներու ամեն գործիքները և կըստանձնենք անոնց շինութիւնը։
Գործակալութիւնս իւր ծրագիրները խորհրդատու ճարտարապետներու քննադատութեան կրնայ յանձնել ի հարկին։

Դ Ի Մ Ե Լ
H. Pashaian et Courian, 12 Croydon Grove 12, West Croydon, London. 50—32

BATEAUX a VAPEUR FRANÇAIS N. PAQUET ET Cie

ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ՓՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

„Ն. ՊԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.“

Կանոնաւոր և ուղիղ երթևեկութիւն ՄԱՐՍԷԼԻԱ ԲԱԹՈՒՄ և ԲԱԹՈՒՄԻՑ ՄԱՐՍԷԼ, երկու շարաթը մի անգամ։

Բաթումից Մարսէլ գնալիս մտնում է Տրապիզոն, Սամսոն և Պալիս քաղաքները

Բաթումից դուրս է գալիս չորեքշաբթի, 12 (24) յունիսի «Անատոլի» չոգենաւը, նաւապետ՝ Գարրիգ

Բաթումից Պարիզ հաղորդակցութեան տոմսակները սովորական գինով ունին։ ապրանք յանձնելու կամ ճանապարհորդութեան վերաբերեալ տեղեկութիւնները ստանալու համար դիմել՝

Բաթումում—պ. ՎԻԿՏՈՐ ԴԱՐՆՈՑԻՆ, Նաբերեժնայա։
Թիֆլիսում—պ. ԲԱՐԵԿՆԴԱՆՆԵԱՆԻՆ, Սիօնի փողոց, քարվանս. Դէորգ ագայի
Բագուում—պ. Սամսուէլ Դիլդարեանին, Գալիւբեակինսկայա հրատարակ։
Ռոստովում—պ. ԼՈՒԻ ՌՆՆՈՑԻՆ։

(392) 20—18

Тифлисъ Дозв. цензурою 7-го Іюня 1896 г. Տպարան Ա. Մելիք-Շահնազարեանցի։ Типогр А. О. Меликъ-Шахназаріанца, Воронц. Набережн. церковны дом